

Отримано: 22 серпня 2021 року

Прорецензовано: 6 вересня 2021 року

Прийнято до друку: 20 вересня 2021 року

e-mail: Tanya_sharova@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2021-11(79)-245-247

Шарова Т. М. Українська мова у професійному спілкуванні: комунікація майбутніх ІТ-фахівців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 11(79). С. 245–247.

УДК: 81'276.5: [378:004]

Шарова Тетяна Михайлівна,

*доктор філологічних наук, професор, професор кафедри суспільно-гуманітарних наук,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Богдана Хмельницького*

УКРАЇНСЬКА МОВА У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННІ: КОМУНІКАЦІЯ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ

У статті акцентується увага на професійному спілкуванні майбутніх ІТ-фахівців. Наголошено на тому, що нині навіть на побутовому рівні користувачі персональних комп'ютерів, ноутбуків використовують спеціальну термінологію, а іноді специфічний сленг, який свідчить про своє діне мовлення майбутніх ІТ-фахівців. Останнім часом з'являється багато сучасних словників, у тому числі створюються словники програмістів, де вказані не лише терміни, а й тлумачення нових слів, іноді поєднання українських та англійських словоутворень. У дослідженні вказано на те, що термінологія ІТ-фахівців досить часто дублює комп'ютерний сленг. Це пояснюється відсутністю власного позначення термінів, які використовуються під час комунікації програмістів чи ІТ-фахівців.

Ключові слова: комунікація, сленг, професійна лексика, словник програміста.

Tetiana Sharova,

*Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Sciences and Humanities,
Dmytro Motormyi Tavria State Agrotechnological University*

UKRAINIAN LANGUAGE IN PROFESSIONAL COMMUNICATION: COMMUNICATION OF FUTURE IT PROFESSIONAL

The article focuses on the professional communication of future IT professionals. It is emphasized that today, even at the household level, users of personal computers and laptops use special terminology, and sometimes specific slang, which testifies to the current speech of future IT professionals. Recently, many modern dictionaries have appeared, including dictionaries of programmers, which indicate not only terms but also interpretations of new words, sometimes a combination of Ukrainian and English word formations.

The article provides examples of word terms, as well as a tabular version of the translation of words from English and the interpretation of computer terms. The most popular or most commonly used terms and concepts understood by a beginner PC were taken into account.

The scientific publication reveals the peculiarities of using dictionaries for online programmers. It is pointed out that recently in the Internet space you can find links to electronic resources, which contain terms that can be used in professional communication by IT professionals.

The study found that IT terminology often duplicates computer slang. This is due to the lack of self-designation of terms used in the communication of programmers or IT professionals. The study points to certain words (slang), which are most often borrowed from English. Such terms are not even translated into Ukrainian. They usually need to be memorized and used in the professional activities of a person working with information technology.

Key words: communication, slang, professional vocabulary, programmer's dictionary.

Постановка проблеми. Останнім часом люди стали звертати увагу на термінологію, яка активно використовується в певних сферах діяльності: викладання, програмування, медицина, інженерія, філологія. Досить часто професійні терміни замінюють сленгом, який поширюється на різні сфери діяльності. У контексті інформаційних технологій частіше за все йде поєднання англійських термінів з українськими. В результаті такого поєднання маємо специфічну мову, яка побутує серед ІТ-фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова термінологія є об'єктом дослідження науковців: В. Пилецького (мовна специфіка українського терміна), А. Бурачка (орфографічний словник учня початкових класів), В. Грещука (ділове українське мовлення), В. Даниленко (термінологічна норма), І. Кочана (словотвірні норми і термінологія), А. Загнітко (термінотворення і національно-мовна картина світу), І. Корнейко (проблема українського термінознавства) та ін. Вказані вчені розглядають питання термінології на загальному рівні. Професійну лексику окрім вчених-лінгвістів вивчають такі науковці: Е.Вюстер, Д. Лотте, О. Реформатський, Л. Петрух, Б. Рицар та ін. Питання на комп'ютерного сленгу досліджували: С. Чемерикін, А. Силка, Ю. Мосенкіс, О. Фурса; В. Коломієць, Н. Шаруненко, І Щур та ін.

Мета роботи. Метою даної роботи є представити групу слів в українській мові та встановити закономірності, які б сприяли практичному використанню термінів у професійному спілкуванні програмістів.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж вказувати на особливості професійного спілкування та окремо на слова-терміни в професійному мовленні, треба вказати на означення поняття «термін». В Інтернет-ресурсі вказано: «Термін – слово або словосполучення, що виражає чітко окреслене поняття певної галузі науки, культури, техніки, мистецтва, суспільно-політичного життя» [8]. Створюючи термін, слід розуміти, на що саме він вказує, яку дію чи ознаку представляє. А. Загнітко вказує на нерівнорядні явища й напрями формування терміносистеми [3, с. 23]. Розуміємо, що сам по собі термін існувати може, але від слова термін походить слово термінологія, що означає певну кількість термінів з усіх галузей знань. Наука, що вивчає термінологію називається термінознавством [9]. Гурський С. наголошує на «значенні-смілі» кожного терміну, що використовується в мовленні [2, с. 28]. З урахуванням специфіки термінологічних словоутворень, доцільно орієнтуватись на професійні компетентності того, хто вивчає професійну лексику та орієнтується на неї [1, с. 70]. Як приклад,

можна зорієнтувати здобувачів на представлення певної інформації за допомогою написання творчої роботи на певну тему з використанням професійної термінології. Це дозволить виявити їх словниковий запас та проаналізувати їх сформовані компетентності [11, с. 33].

Створюючи той чи інший термін треба орієнтуватись на його ознаки: системність, точність, однозначність, наявність дефініції [9]. Тут не слід забувати про терміносистему, термінологічне значення, суть поняття, позначення слова та його значення. Дослідники вказують на те, що системність терміна вважається однією з основних характеристик терміна та є елементом системи термінів [6, с. 43].

Професійна лексика пов'язана у першу чергу зі словами, які частіше за все використовуються під час спілкування. Слід акцентувати увагу на тому, що мова програмістів досить важка, оскільки частіше за все терміни в українській мові вказаної сфери діяльності мають іноземне походження. Досить часто термінологія може бути взаємопов'язана зі сленгом, який базується на певному професіоналізмі.

Якщо брати до уваги комп'ютерний сленг, то тут треба орієнтуватись на маркування приналежності мовця до соціальної групи [7]. Останнім часом ми звикли до комп'ютерної культури, яка характеризується специфічною мовою. Тут зрештою не просто терміни, а певний сленг, який просто треба знати та вміло використовувати. Люди, які працюють в сфері інформаційних технологій, програмуванні на початковому чи професійному рівні, можуть використовувати слова-терміни. Які позначені в табл. 1.

Таблиця 1

Слова-терміни для IT-фахівців

№	Слово-термін (сленг)	Переклад	Тлумачення
1	Адмін	admin	адміністратор
2	Копіпаст	copy/paste	виконати дію копіювання та вставлення тексту в документ
3	Світчер	switcher	людина, яка працює в сфері IT, але нещодавно в цю сферу зайшла
4	Фреймворк	framework	платформа, яка суттєво полегшує роботу з різноманітними програмами або сайтами
5	Блокчейн	blockchain	база даних, за допомогою якої можна зберігати інформацію з приводу формування історії транзакцій в одній мережі
6	Ака	also known as	нікнейм, псевдонім
7	Варез	warez	програме забезпечення, яке поширюється через Інтернет, порушуючи при цьому права власника
8	Деплой	deploy	дія, за допомогою якої можна перенести програмне забезпечення на сервер
9	Опенсорс	open source software	програмне забезпечення, яке має відкритий код з можливістю подальшого його редагування
10	Хакатон	hackathon	захід, який проводиться для фахівців з галузі розробки програмного забезпечення з метою розробки проекту, програми чи мобільного додатку

У табличних даних представлена інформація з ресурсу [7]. Розуміємо, що вказаний перелік слів-термінів програмістів значно більший. Однак вже із представлених слів помітно, що всі вони запозичені з англійської мови та на сьогодні вже повністю є зрозумілими навіть для початкового користувача персонального комп'ютера.

Працюючи з різноманітними програмами чи ресурсами, попередньо можна ознайомитись із сленгом IT-спеціалістів. Таку інформацію можна переглянути на таких ресурсах: www.consp.com – словник термінів та аббревіатур, www.imagecms.net/blog/dictionary – невеликий словник з IT термінами, ravesli.com – словник для програмістів (сленг).

У випадку знайомства з термінами на сайті www.consp.com треба добре знати англійську мову, оскільки усі терміни, які представлені на ресурсі англомовні. Тут можна почерпнути інформацію не лише щодо певних термінів, а й взяти до уваги скорочені слова-аббревіатури.

Використовуючи міні словник з відомими IT-термінами на порталі www.imagecms.net/blog/dictionary, можна переглянути Web-словник, який стане в нагоді не лише користувачам в сфері програмування, а й просто користувачам персонального комп'ютера.

Ресурс ravesli.com містить словник програміста. Наявність у такому словнику слів-термінів дозволяє вивчити специфічну мову IT-фахівця, що дозволить бути йому більш комунікованим та вільно орієнтуватись у термінології, яку він використовуватиме щоденно під час створення програмних продуктів. На даному ресурсі у словнику програміста міститься більше 440 слів. Тут містяться російські терміни, англійські, а також аббревіатури, які повністю належать до сфери IT. Даний ресурс стане в нагоді програмістам, які знають особливості мов програмування C++ та Linux.

В таблиці представлені приклади слів та їх визначення на онлайн-ресурсах, де є словники для програмістів (табл.2).

Таблиця 2

Приклади термінів для IT-фахівців на онлайн-ресурсах

№	Назва ресурсу	Абревіатура або термін	Визначення
1	www.consp.com	C++	мова програмування
		CAL	програма ліцензійного ПО Microsoft
2	www.imagecms.net/blog/dictionary	контент	наповнення сайту чи ресурсу графічними елементами, текстом чи навігацією
		Cookies	технологія, використовувана безліччю інтернет-сайтів і онлайн-сервісів, основною метою якої є персоналізація і аутентифікація інтернет-користувача
3	ravesli.com	аттачити	прикріпляти до листа файл чи картинку
		дедлайн	крайній термін виконання або здачі проекту / завдання / роботи.

З представленої таблиці можемо побачити, що навіть ті слова, які частіше за все використовуються в мовленні програмістів, сучасна молодь вже частково використовує в побуті. Розуміємо, що термін «дедлайн» може використовуватись не лише як комп'ютерна термінологія. Цей термін можна використовувати на предмет позначення завершення термінів на будь-якому підприємстві, не залежно від сфери діяльності. Саме тому, певні слова не є суто специфічними для ІТ-програмістів.

Досить часто можемо чути терміни, які призначені суто для програмістів, оскільки в іншій сфері їх застосування практично неможливо. Інша справа, коли ми чуємо слова на позначення лише програмного продукту, використання яких можливе лише за умови роботи с персональним комп'ютером. До таких слів слід віднести: *домен, інформаційна система, програмне забезпечення, комп'ютерна мережа, Інтернет, бази даних, макрос, хакер, драйвер, кеш, куки, браузер, біт, байт, модем, файл, хостінг, шлюз, гіпертекст, монітор, буфер, ботнет, кластер* та ін. Також можемо використовувати слова, які закріплені для сприйняття на іноземній мові: *CD-ROM, Cookie, DVD, Password, USB, Internet Explorer, FAT32, DirectX та ін.* В алфавітному порядку комп'ютерна термінологія представлена на сайті Вікіпедії [4].

В алфавітному порядку на сайті [5] представлений комп'ютерний сленг. Якщо порівнювати термінологію зі сленгом, яка відтворена на двох сторінках Вікі, то можемо констатувати, що сленг в кількісних показниках не великий. Поряд із вербальним комп'ютерним сленгом відтворений не вербальний сленг програмістів, який дозволяє нам візуалізувати певні слова-глухачення на позначення дії чи настрою (табл. 3).

Таблиця 3

Візуальне відтворення слів-термінів

№	позначення слова символами	глухачення символа
1	:)	я радий
2	:(	я невдоволений
3	:-(	сумно
4	:-	мені байдуже
5	=)(=	цілую
6	9_9	я здивований
7	:-<	дуже сумно
8	:->	сарказм, глузування

Невербальний сленг ІТ-фахівця представлений на сайті української вікіпедії [5]. Однак можемо констатувати, що на сьогодні такими позначками користуються не лише програмісти, ІТ-фахівці чи користувачі ПК. Таке спілкування останнім часом стало звичним для користувачів соціальних мереж, де замість слів-термінів на позначення настрою використовуються символи. Використовуючи такі невербальні символи можна створювати великі тексти. Однак розкодувати іноді такі тексти досить важко.

Щур І. у науковому дослідженні вказує на те, що «У функціональному аспекті лексика комп'ютерного сленгу неоднорідна. Це одиниці, що заступають терміни (браузер (англ. browser) «засіб перегляду веб-сторінок»; скачати «скопіювати інформацію з мережі»), експресивно забарвлені лексеми (слимак «корпус комп'ютера slim»; мізки «оперативна пам'ять комп'ютера») та професіоналізми (фріварний (англ. freeware) «що розповсюджується безкоштовно»; конектитися (англ. connect) «встановлювати з'єднання з віддаленим мережевим ресурсом»)» [12, с. 6]. Термінологія ІТ-фахівців досить часто дублює комп'ютерний сленг, оскільки певні слова не мають власного позначення. За допомогою таких слів в українській мові виникають нові терміни та абревіатури, знайомитись із якими треба лише на професійному рівні. Доцільне їх використання в професійному плані дозволить вільно здійснювати комунікацію з фахівцями, які працюють в сфері ІТ.

Висновки. Для просування програмних продуктів в сфері ІТ-технологій досить важливим є процес комунікації. Здійснити таку комунікацію без знання комп'ютерних термінів та сленгу практично не можливо. На сьогодні є різноманітні слова-терміни, сленг ІТ-фахівця, який по суті дозволяє спілкуватися своєрідною мовою, однак така специфічна мова є зрозумілою для сфери технологій.

Література:

- Гладких Г.В., Шаров С.В. Напрями формування комунікативної компетентності студентів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 1(11). С. 70–74.
- Гурський С.О. Значення слова і термін. *Іноземна філологія*. Вип. 26. Львів, 1971. С. 24–29.
- Загнітко А. П. Термінотворення і національно-мовна картина світу. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. пр.* Київ : КНЕУ, 1996. С. 23.
- Комп'ютерна термінологія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%27%D1%8E%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F (дата звернення 19.07.2021).
- Комп'ютерний сленг. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%27%D1%8E%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B3 (дата звернення 19.07.2021).
- Семко Н. М., Городецька Н. Г., Гавришків Н. Б. Термін: його значення, зміст і переклад. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. № 37. Т. 3. С. 43–46.
- Сленг для ІТ-спеціалістів. URL: http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-525-6972-slang-dlya-it-specialistiv_kafedra-inozemnih-mov (дата звернення 19.07.2021).
- Термін у системі професійного мовлення. URL: https://pidru4niki.com/1727101247606/dokumentoznavstvo/termin_sistemi_profesijnogo_movlennya (дата звернення 19.07.2021).
- Українська термінологія в професійному спілкуванні. URL: <http://moodle.nati.org.ua/mod/page/view.php?id=18186> (дата звернення 19.07.2021).
- Українська термінологія в професійному спілкуванні. URL: <https://works.doklad.ru/view/UGr2RFsrqEw.html> (дата звернення 19.07.2021).
- Шарова Т., Шаров С. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів інформатики засобами творчих робіт. *Молодь і ринок*. 2018. № 9. С. 33–38.
- Щур І.І. Українськомовний комп'ютерний сленг: формування і функціонування : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Інститут філології. К., 2006. 20 с.